

ՊԷՆՏԵՆ Ի ՉԵՍԻՆ ԾՈՑԾԱԾ,

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ՍԵՓԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԿՈՎ

Զինված ուժերում ծառայության անցնելուց հետո մարդն իրեն այնպես է զգում, ինչպես ջրից դուրս նետված ձուկը: Նրա համար ամեն ինչ նոր է: Հնարավոր է, որ կյանքում առաջին անգամ է նա հայտնվում անծանոթ մարդկանց աշխարհում: Որքան ավելի շուտ նա իրեն զգա «ինչպես իր տանը», այնքան ավելի շուտ նա կսկսի զբաղվել լուրջ գործով: Ապացուցված է համարվում, որ զինվորական ծառայության մեջ գտնվելիս մարդն իրեն իսկապես երջանիկ զգալ չի կարող և, ամենաշատը, ինչ կարելի է պահանջել՝ դա կյանքը տանելի դարձնելն է: Սակայն լավ ղեկավարը ձգտում է, որպեսզի իր բոլոր ենթակիցները իրենց երջանիկ զգան: Նա, ով դրան չի ձգտում, չի կարող լավ հրամանատար համարվել:

Զինվորների նոր խումբ ընդունելով սպան կամ սերժանտը նրանց վրա լավ տպավորություն կթողնի, եթե հետևի որոշ պարզ կանոնների: Հրամանատարի թողած առաջին տպավորությունը սովորաբար պահպանվում է բավականին երկար ժամանակ, նույնիսկ այն դեպքում, եթե այն կեղծ է: Ահա թե ինչու խելամիտ կլինի, եթե նա ստիպի զինվորներին սկզբում մի փոքր աշխատել: Մինչև նրանց ճառով դիմելը ցանկալի է մոտավորապես հինգ րոպե լարված շարաչին պարապմունք անցկացնել նրանց հետ: Դա զինվորներին ցույց կտա, որ իրենց հրամանատարը գործի մարդ է և պետք է ենթարկվել նրան: Ավելին, դա հրամանատարին հենց սկզբից որոշ հոգեբանական առավելություն կտա, քանի որ նրան կզնի այնպիսի մարդու դիրքում, ով ինքն է գնահատում իր զինվորներին, այլ ոչ թե թույլ է տալիս, որ նրանք դատեն իր մասին:

Այս խնդիրը լուծելուց հետո հրամանատարը զինվորներին թույլ է տալիս կանգնել ազատ և ապա ներկայանում է նրանց: Ինքնաներկայացումը պետք է կարճատև լինի, երեք րոպեից ոչ ավելի: Նա ստուգում և համոզվում է, որ իր ազգանունը հայտնի է նորակոչիկներին: Այսպիսով, իր անձը որոշակիացված է: Այժմ նա պետք է ձգտի սիրալիր լինել և լավ տպավորություն գործել: Իսկ ինչո՞ւ ոչ:

Եթե նա ի վիճակի է ծիծաղեցնել զինվորներին, ապա դա լավ է: Բայց դա չի կարելի անել նորակոչիկներից որևէ մեկի ինքնասիրության հաշվին: Հրամանատարը հավաստիացնում է իր զինվորներին, որ օժանդակելու և պաշտպանելու է նրանց և ինքն էլ խնդրում է, որպեսզի նրանք օժանդակեն իրեն մարտական լավ պատրաստությանը, մաքրասիրությանը, ձգվածությանը ու քաջությանը: Նա կոչ է անում, որպեսզի իր դասակը կամ վաշտը ստորաբաժանման կամ գնդի կազմում լինի ամենալավը: Դա համապատասխանում է զինվորների շահերին և եթե նա ջանա ճիշտ կառավարել նրանց, ապա զինվորները կաջակցեն իրեն: Զինվորներն իրենք են ցանկանում, որպեսզի իրենց դասակը կամ վաշտը օրինակելի լինի: Միջին և լավ դաստիարակված անգլիացիին չի ցանկանում «պոչից քարշ գալ»: Եթե զինվորներն սկսում են ծուլություն անել, նշանակում է հրամանատարի աշխատանքում ամեն ինչ կարգին չէ:

Վատ հրամանատարի իշխանության ներքո զինվորները շատ արագ յուրացնում են այն բոլոր արատները, որ տեսնում են իրենց շրջապատում: Վերցնենք հենց թեկուզ այդ հուշակավոր «պոչից քարշ գալը»: Երբեմն ասում են, թե անգլիական զինվորի ամենալուրջ թերությունը «պոչից քարշ գալու» հակումն է: Դատարկ խոսքեր են: Մուլերը երբեք չէին կարողանա կայսրություն ստեղծել:

Անգլիական բանակի հիմնական դժբախտությունը զինվորներին «առանց գործի քարշ գալ» թույլ տալն է: Ամեն ինչին շափից ավելի ժամանակ է տրամադրվում: Զինվորներին մենք նախապատրաստում ենք ճակատամարտերի մասնակցելու համար, որոնք կարող են աներևակալի արագությունը ընթանալ: Դրանց ընթացքում թանկ է լինելու յուրաքանչյուր րոպեն: Չնայած դրան, մենք այնպես ենք անգործ թափառում, կարծես ժամանակը ոչ մի նշանակություն չունի: Նման վարքագծի հոգեբանական ազդեցությունը պարզապես աղետալի է: Դիտենք, օրինակ, ամենօրյա ստուգատեսները: Դրանք միջին հաշվով շարունակվում են մեկ ժամից ոչ պակաս, իսկ երբեմն նաև ավելի երկար: Ստուգատեսն սկսվում է Աբբոտից և, անցնելով ողջ այբուբենի վրայով, հասնում է մինչև Ֆիշերը: Բայց չէ՞ որ Ֆիշերը շարվում է Աբբոտի հետ միաժամանակ: Չմոռանք զինվորը սառչում է ցրտից, իսկ ամռանը՝ այրվում կիզիչ արևի տակ, և դեռ պահանջում են, որպեսզի նա սիրի այդ ստուգատես-

ները: Բացարձակ անմտություն է զինվորներին դանդաղկոտության և զգաստ ու հավաք չլինելու համար պատժելը, եթե նրանց պատրաստության ամբողջ համակարգը խրախուսում է ձգձգումներն ու պարապությունը:

Ենթակաների անճշտապահությունը միանգամայն արդարացիորեն գնահատվում է որպես կարգապահության խախտում: Սակայն սպաների անճշտապահությունը շատ ավելի լուրջ խախտում է, և ոչ միայն այն պատճառով, որ այն դժգոհություն է առաջ բերում, այլ որովհետև վնաս է պատճառում զորքերի մարտական պատրաստությանն ու բարոյական վիճակին:

Եթե ցանկանում են, որպեսզի զինվորները լինեն ձիգ, հավաք, կենսուրախ և ուշիմ, ապա սկսած առավոտյան վերկացից մինչև օրվա ավարտը ամեն ինչ պետք է շարժվի ժամացույցի սլաքի ճշտությամբ: Խստագույն ճշտապահությունը պարտադիր է բոլոր աստիճանավորների համար: Սպաներն ու սերժանտները պետք է անձնական օրինակ ցույց տան: Զինվորներին առաջնորդելը հրամանատարների պարտավորությունն է և, միաժամանակ, նրանց արտոնությունը:

Մինչև նրանց հաջողակ ղեկավար դառնալը ենթակաները պետք է հավատ ընծայեն սպային ու սերժանտին և՛ որպես մարդու, և՛ որպես զինվորականի: Որպես մարդու՝ նրա մասին դատելու են ըստ նրա բնավորության և անհատականության, որպես զինվորականի՝ ըստ նրա արտաքին տեսքի և ընդունակությունների: Յանկանո՞ւմ ես, որ քո զինվորները գնդում լինեն լավագույնները: Նրանց անձնական օրինակ ցույց տուր: Քո այդ երազանքը ավելի շուտ կկատարվի, եթե դու անթերի արտաքին տեսք ունենաս: Եթե ցանկանում ես, որպեսզի քո զինվորները գնդակի արագությունը կատարեն քո հանձնարարությունը, ապա հրամանը տուր հստակ ու տիրական շեշտավորումով: Եթե ցանկանում ես, որ քեզ հետ օրինական ու տակտով վարվեն, ապա ինքդ այդպես վարվիր քո ենթակաների ու պետերի հետ: Եթե ցանկանում ես, որ քո ստորաբաժանումը զորամասում լինի ամենից լավ պատրաստվածը, ապա ինքդ զորամասի ամենից լավ պատրաստված հրամանատարը դարձիր: Լավ սերմերը լավ ծիլեր են տալիս: Զինվորները կձգտեն ամեն ինչում ընդօրինակել այն հրամանատարին, որին նրանք հարգում են: Զինվորները հպարտանում և նույնիսկ պարծենում են իրենց լավ հրամանատարով, քանի որ նրա հուշակը նաև իրենցն է:

Ստորաբաժանումը թիմ է, անձնակազմ, իսկ նրա հրամանատարը՝ թիմի կապիտան: Թիմի կապիտանը չի կանգնում և կողքից միայն գիտողություններ անում ու խորհուրդներ գոչում: Նա մտնում է խաղի մեջ և իր ոգևորությամբ ու անձնական օրինակով աշխուժացնում է թիմակիցներին: Եթե իրադրությունը պահանջում է, ապա սպան կամ սերժանտը պետք է առանց տա-

տանվելու հանի իր կիտելն ու, թևքերը քշտելով, եռանդուն կերպով գործի անցնի: Այսպիսի լրիվ միասնության հոգեբանական արդյունքը կարող է, հիրավի, շշմեցուցիչ լինել:

Զինվորները պետք է շատ լավ իմանան իրենց հրամանատարներին՝ սկսած վաշտի հրամանատարից: Շատ հաճախ զինվորները վաշտի հրամանատարին գիտում են որպես յուրահատուկ ոստիկանի, որի անսովոր մտերմությունը ոչ մի լավ բան չի խոստանում: Ենթադրվում է, որ նրա հիմնական զբաղմունքը զանցավորներին պատժելն է: Նման պայմաններում ինչպե՞ս կարելի է պահպանել բարոյական ոգին:

Շատ օգտակար է, երբ զինվորները զգում են, որ հրամանատարը մշտական է և խոր հետաքրքրություն է հանդես բերում իրենց ուսուցման գործին: Գումարտակի հրամանատարը պետք է առնվազն շաբաթական մեկ անգամ վաշտերից յուրաքանչյուրում, երբեմն նաև դասակներում, շարային պարապմունքներ վարի: Այդպիսի պարապմունքները պետք է կազմակերպվեն առանց նախապատրաստության, այլապես վաշտերի ոչ այնքան խելացի հրամանատարները մի քանի օր դրանցից առաջ կստիպեն զինվորներին ամեն ինչ «բերել ու մաքրել»: Այսպիսի դեպքերում մարտական պատրաստության ստուգման հետաքրքիր ու օգտակար գործը կդառնա ատելություն ու սարսափի առարկա:

Վաշտի հրամանատարը պետք է, որքան հնարավոր է հաճախ, շարային պարապմունքներ վարի յուրաքանչյուր դասակի հետ, իսկ դասակի հրամանատարը՝ յուրաքանչյուր շոկի հետ: Դրա հետ միասին կրտսեր սպաներին պետք է հնարավորություն տալ, որպեսզի նրանք պարապմունքներ վարեն ավելի խոշոր ստորաբաժանումներում: Դա նրանց թույլ կտա վստահություն ձեռք բերել սեփական հրամանատարական ընդունակությունների նկատմամբ, իսկ զորամասն ամբողջությամբ կծանոթանա իր հրամանատարներին: Այդպես է զարգանում ընկերության և փոխադարձ վստահության ոգին, որը նրանց անպարտելի է դարձնում պատերազմի օրերին: Կասկած չկա, որ զինվորները ավելի մեծ պատրաստակամությամբ կօժանդակեն այն հրամանատարներին, ում նրանք լավ են ճանաչում, քան նրանց, ում մասին միայն լսել են:

Եթե հրամանատարը լավ մարզիկ է, ապա սպորտային մրցությունների ժամանակ պետք է հանդես գա որպես իր ստորաբաժանման ներկայացուցիչ: Դաշտում նրա ներկայությունը խիստ արժեքավոր հոգեբանական ներդրում կլինի: Իսկ եթե նա մարզիկ չէ, ապա կարող է գոնե դատավորի դեր ստանձնել: Պարապմունքներից ազատ յուրաքանչյուր սպա և սերժանտ պետք է ներկա լինի մեծ մրցություններին: Եթե հրամանատարը ուժեղ է, եռանդուն, և աշխույժ հետաքրքրություն է հանդես բերում իր ստորաբաժանման գործերի նկատմամբ, ապա ենթակաները նրա հետևից իրենց կրակն ու ջուրը կնետեն: